Potansiyel çok, yatırım yok

MMO raporunda birçok ülkenin hem fosil kaynaklara bağımlılığı azaltmak, hem de iklim değişikliğini yavaşlatmak amacıyla yenilenebilir enerji alanına ilişkin AR-GE çalışmalarına önem verdiği, buna karşın Türkiye'de uygulanan yanlış politikalar sonucu ulusal ve kamusal bir enerji politikası yürütülmediği, doğal kaynakların etkin, verimli ve yeterli bir şekilde kullanılmadığı kaydedildi

Mahmut LICALI

ANKARA - TMMOB Makina Mühendisleri Odası (MMO), hazırladığı **"Yenilenebilir Enerji Raporu"**nda Türkiye'nin yenilenebilir enerji potansiyelinin zengin olmasına karşın, yeterli yatırımın yapılmadığı ve buna bağlı olarak dışa bağımlılığın artığına dikkat çekti. Raporda, dışa bağımlığın azaltılması için yenilenebilir enerjiye yatırım yapılması gerektiği vurgulandı.

TMMOB MMO tarafından hazırlanan Yenilenebilir Enerji Raporu'nda, Türkiye'yi dışa bağımlı hale getiren ithal kaynaklara dayalı enerji politikaları ile Türkiye'de bulunan yeni ve yenilenebilir enerji kaynakları potansiyeli irdelenirken, enerji sorununun yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı politikalarla çözümü doğrultusunda önerilerde bulunuldu.

Dünya ölçediğinde kullanılan enerjinin çoğunun petrol, kömür ve doğalgaz gibi fosil yakıtlardan elde edildiği anımsatılan raporda, fosil yakıtların bugünkü tüketim hızıyla varolan petrolün 40, doğalgazın 60, kömürün ise 150 yıl içinde biteceği vurgulandı. Dünya genelinde yenilenebilir enerji kaynaklarının payının yüzde 18 olduğu bildirilen raporda, **"Dünya fosil enerji kaynaklarının belirli sürelerde tükenecek olması ve yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmamasından kaynaklı olarak emperyalist güçlerin belirli bölgelerde yer alan fosil yakıtların kontrol altında tutulabilmesi için gizli-açık savaşlarla işgaller gerçekleştirdiği bilinmektedir"** denildi. Birçok ülkenin hem fosil kaynaklara bağımlılığı azaltmak, hem de iklim değişikliğini yavaşlatmak amacıyla yenilenebilir enerji alanına ilişkin AR-GE çalışmalarına önem verdiği bildirilen raporda, Türkiye'de ise uygulanan yanlış politikalar sonucu ulusal ve kamusal bir enerji politikası olmadığı, doğal kaynakların etkin, verimli ve yeterli bir şekilde kullanılmadığı kaydedildi.

'Dışa bağımlılık büyüyor'

Türkiye'nin yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynakları ile enerji ihtiyacının önemli bir kısmını karşılayabilecek potansiyele sahip olmasına karşın, toplam enerji arzında, petrole yüzde 35 ve doğalgaza ise yüzde 28 oranında dışa bağımlı olduğuna dikkat çekildi. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yapılan uzun vadeli projeksiyonlarda Türkiye'nin dışa bağımlılık oranın 2010'da yüzde 71, 2015'te yüzde 68 ve 2020'de ise yüzde 70 olarak hesaplandığına dikkat çekilen raporda, elektrik üretiminde kurulu gücün yüzde 32'sini oluşturan hidroelektrik tesislerin 2006'da tüketilen elektriğin yalnızca yüzde 25'ini üretebildiği belirtildi. Raporda, hidroelektriğin tüm elektrik üretimi içindeki payının 2020 yılında yüzde 16,6'ya düşürülmesinin öngürüldüğü ve ithal yakıtla üretilen elektriğin payının ise aynı dönemde yüzde 65'e çıkarılmasının hedeflendiği bildirildi. Türkiye'de rüzgâr ve jeotermal elektrik üretiminin son yıllarda iki katına çıkmasına karşın, genel orana katkısının son derece düşük olduğu kaydedilen raporda, şunlar dile getirildi:

"Özellikle yerli ve yenilenebilir enerji kaynakları ve enerji yönetimine ilişkin uzun yıllardır birçok platformda raporlar ve öneriler sunulmasına rağmen, yenilenebilir enerjinin hayat bulması için beklediği teşvik ve desteğin sınırlarını çizecek yasal bir düzenleme ise ancak 2005 yılında yasalaşmıştır. Yasa henüz tam olarak uygulanmamaktadır. Tüm bu olumsuzluklara ve zaman kaybına rağmen, ülkemiz enerji rezervleri açısından gerek fosil yakıtlar, gerekse yenilenebilir enerji kaynaklarının varlığı ile zengin bir potansiyele sahiptir."

Potansiyele karşın yatırım az

Türkiye'nin brüt hidroelektrik potansiyelinin 433 milyar kilovatsaat/yıl, teknik hidroelektrik potansiyelinin 216 milyar kilovatsaat/yıl, ekonomik potansiyelinin ise 150 milyar kilovatsaat/yıl olduğu bildirilen raporda, Türkiye'nin rüzgar potansiyelinin 120 milyar kilovatsaat, jeotermal brüt teorik ısı potansiyelinin 31 bin 500 megavat, kullanılabilir ısı potansiyelinin de 3 bin 524 megavat olduğu ifade edildi. Raporda, güneş enerjisi potansiyelinin ise 1460-1120 kilovatsaat/metrekare-yıl sınırlarında bulunduğuna dikkat çekildi. Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi konusunda birçok projeye Enerji Piyasası Denetleme Kurumu (EPDK) tarafından lisans verilmiş olmasına karşın gerçekleşmiş proje sayısının oldukça az olduğu vurgulanan raporda, bunun temel nedenleri olarak idari engeller, şebeke engelleri ve türbin temini konusunda uluslararası piyasada yaşanan darboğazlar sayıldı.

Enerji tasarrufu yapılmalı

Türkiye'de enerji dağıtımında kaçaklarla birlikte yüzde 18'e ulaşan kayıpların yanı sıra nihai sektörlerde yer yer yüzde 50'nin üzerine çıkan enerji potansiyelinin göz ardı edildiğine işaret edilen raporda, **"Enerji ihtiyacını karşılamak üzere çok pahalı yatırımlar yapılmış ve diğer yandan bu kayıplar devam ederken, enerjideki dışa bağımlılık Türkiye için ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bundan sonraki politika** 'önce enerji tasarrufu için yeni yatırım yapılması, bu yatırımlarla sağlanacak tasarruflar dikkate alınarak, yeni enerji üretim tesisi planlamaları yapılması' **şeklinde olmalıdır"** denildi. Raporun öneriler kısmında ise şunlar sıralandı:

- Ülkemizde enerji sektöründe 20 yıldır uygulanan politikalarla toplumsal ihtiyaçlar ve bunların karşılanabilirliliği arasındaki açı her geçen gün daha da artmaktadır. Enerji politikaları üretimden tüketime bir bütündür, bu nedenle bütüncül bir yaklaşım esas olmalıdır.
- Yerli ve yenilenebilir enerjiye dayalı elektrik ve yakıt üretim hedefleri kısa-orta-uzun vadeli olarak belirlenmelidir.
- Enerji üretiminde ağırlık; yerli, yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarına verilmelidir. Enerji planlamaları, ulusal ve kamusal çıkarların korunmasını ve toplumsal yararın arttırılmasını, yurttaşları ucuz, sürekli ve güvenilir enerjiye kolaylıkla erişebilmesini hedeflemelidir.
- Kamusal planlama, kamusal üretim ve yerli kaynak kullanımını reddeden, bu alandaki yatırımların aksama, gerileme ve gecikmesinin temel nedenini oluşturan özelleştirme uygulamalarından vazgeçilmelidir.
- Hidroelektrik, yerli ve yenilenebilir bir kaynak olarak stratejik özelliği ile enerji alanındaki bağımlılığı azaltacaktır. Türkiye'nin önemli, temiz ve yenilenebilir enerji kaynağı olan hidroelektriğin faydaları da göz önüne alınarak bir an önce geliştirilmesi ve bu amaçla yeni HES'lerin yapımına destek verilmesi, teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Rüzgar enerjisi ile ilgili konuların detaylı bir şekilde incelendiği standartlara uygun bir rüzgar enerjisi laboratuvarı kamu sektöründe kurulmalıdır. Rüzgar enerjisi bu laboratuvarla birlikte kamu tarafında sahipli bir hale getirilmelidir.
- Jeotermal su kaynakları değerlendirilerek on binlerce evin jeotermal sıcak su ile ısıtılması sağlanmalıdır.
- Konutlarda tüketilen enerjinin yüzde 80'i ısınmaya harcanmaktadır. Bu nedenle güneş mimarisi önemsenerek uygulanmalı, öncelikle büyük şehirlerden başlanarak yeni yapılmakta olan binalarda yönlendirme ve yalıtıma büyük önem verilmelidir.
- Petrol ithalatını azaltacak, yerli yağlı tohum tarımını geliştirecek, kırsal kesimin sosyo ekonomik yapısını ve yerel sanayiyi olumlu yönde etkileyecek yerli biyo yakıt üretimi ve kullanımı desteklenmelidir. ■